

درباره کتاب

کمیت و کیفیت دسترسی به اطلاعات و ارائه خدمات اطلاع رسانی از جنبه های گوناگون با زبان انگلیسی گره خورده است. از یک سو، کتابداران و متخصصان کتابداری و علم اطلاعات برای انتخاب و مجموعه سازی و سازماندهی انواع اطلاعات فارسی و غیرفارسی باید از ابزارهایی استفاده کنند که به زبان انگلیسی است. از سوی دیگر ارائه انواع خدمات کتابخانه ای، به خصوص در کتابخانه های دانشگاهی و پژوهشی نیازمند استفاده از انواع نرم افزارها، پایگاه های اطلاعاتی و منابع مرجع و غیرمرجع انگلیسی است. همین طور استفاده از رایانه، اینترنت و ابزارهای دیگر مربوط به فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی هم نیازمند آشنایی با زبان انگلیسی است. به طوری که کتابداران و متخصصان اطلاعات و اطلاع رسانی بدون آشنایی با زبان انگلیسی نمی توانند خدماتی کیفی به مخاطبان خود ارائه کنند. این کتاب بر اساس همین نیاز در دستور کار ناشر قرار گرفت.

از همان آغاز مشخص بود که کار دشواری در پیش است و به راهبردی حساب شده نیاز دارد. نخستین و مهم ترین سوال این بود که: چه مطالب و محتوایی؟ برای چه مخاطبانی؟ و با چه روشی؟ پاسخ به تک تک این سوال ها به ظاهر آسان و مشخص و شاید همین جمله است: «باید در زمینه کتابداری و علم اطلاعات، برای کتابداران و اطلاع رسانان و بر اساس یکی از همین کتاب های آموزشی موجود باشد.» پس لابد کافی است متن هایی مرتبط با این موضوع انتخاب شود، چند تا سوال چندگزینه ای هم به آن اضافه شود و تمام؟! مثل بسیاری از کتاب های موجود در زمینه آموزش زبان تخصصی. اما ساده پنداری است اگر پاسخ را به همین راحتی بپذیریم. زیرا کیفیت محتوای نهایی به این وابسته است که چه کسی قرار است به این سوال پاسخ دهد؟ به عبارت دیگر، چه کسی قرار است چنین درسنامه ای را تدوین کند؟ یقیناً کار یک کتابدار ظاهراً مسلط به زبان انگلیسی نبود (کاری که تا کنون در زمینه کتابداری انجام شده است). چرا که

آموزش زبان انگلیسی به کاردانی مسلط بر همین حوزه آموزش زبان انگلیسی نیاز دارد. به همین دلیل سراغ یکی از متخصصان مسلط بر آموزش زبان انگلیسی رفتیم که دست بر قضا چندین سال در کتابخانه کار کرده است و بیش از ۷ عنوان کتاب کتابداری و چندین مقاله کتابداری را هم ترجمه کرده است. ظاهراً با یک تیر دو نشان زدیم: زیرا هم در آن زمینه متخصص بود و هم با متن های این حوزه غریبه نبود. اما از همان آغاز با فروتنی ابراز داشت که باید یک کتابدار هم در کنارش باشد تا همان چند سوال به ظاهر ساده پاسخ داده شود. این شد که پیشنهاد همکاری در این زمینه را به من داد. من هم پذیرفتم؛ اما در همین اندازه که متن هایی را متناسب با نیاز کتابداران انتخاب کنم. اما همکاری ما جدی و جدی تر شد. آن هم به این دلیل مهم که رویکردهایی کاملاً ابتکاری را در تدوین این کتاب پیشه کردیم. برخی از این راهبردها عبارتند از:

(۱) هم نیازهای کاری و حرفه ای و هم ترجمه و درست نویسی محور کار قرار گرفت. یعنی قرار شد متن هایی انتخاب شود که تا حد ممکن حاوی واژه های مهم یا پرکاربرد کتابداری و اطلاع رسانی باشد و از طرف دیگر، به نکته های به ظاهر ساده ای در متن انگلیسی و ترجمه اشاره شد که حتی بسیاری از مترجمان پرسابقه هم آنها را فراموش می کنند یا چندان آن را جدی نمی گیرند.

(۲) آخرین بازنگری در رشته کتابداری و اطلاع رسانی محور کار قرار گرفت و تدوین ۳ جلد در دستور کار قرار گرفت.

(۳) برای تقدم و تاخر محتوا و واژه ها نظام فعلی آموزش کتابداری و ارائه درس ها محور کار قرار گرفت تا کارایی آموزشی آن بیشتر شود.

(۴) در انتخاب متن و واژه ها علاوه بر ترجمه متن های تخصصی کتابداری و اطلاع رسانی، به نیازهای کاری کتابداران و اطلاع رسانیان توجه خاصی شده است. برای مثال استفاده از فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی (از جمله اینترنت، رایانه، نرم افزارها و پایگاه های اطلاعاتی انگلیسی)، ابزارهای کتابشناختی و منابع مرجع، ابزارهای انتخاب و سفارش، ابزارهای سازماندهی و اشاعه اطلاعات و مانند آن توجه شده است تا کارایی استفاده از این ابزارها بیشتر شود.

(۵) مبنای تصمیم گیری برای انتخاب متن و واژه ها و نیز تمرین های مرتبط با آن همان آموزش زبان انگلیسی و کاربردپذیری هر چه بیشتر آنها بود اما از محتوای تازه و جذاب متن اصلی و حتی تمرین ها نیز غفلت نشد.

(۶) ترجمه متن ها به گونه ای انجام شد که مطابقت و مقابله متن تسهیل شود

اما نه تا آن حد که ادبیات سلیس فارسی، قربانی ترجمه تحت الفظی آن شود. آشتی بین این دو دشوار بود اما در حد بضاعت تلاش شد. در ترجمه واژه‌ها سعی شد بهترین برابرها ذکر شود اما گاهی برای یک واژه دو برابر ذکر شده است. در چنین مواردی از علامت کج خط (/) استفاده شده است. گاهی در ترجمه برخی از جمله‌ها، واژه‌هایی داخل پرانتز () ذکر شده است؛ یعنی که این واژه در متن اصلی انگلیسی آن نیامده است اما بهتر است به ترجمه فارسی اضافه شود.

(۷) نکته‌های ترجمه‌ای زیادی به کتاب اضافه شد. در ترجمه فارسی و نحوه برابرگزینی هم تلاش شد تا از نکته‌های آموزشی مربوط به ترجمه غفلت نشود. به دلیل آموزشی بودن کتاب، ترجمه برخی از جمله‌ها از نظر وفاداری به ساختار یک جمله سلیس فارسی چندان مورد تایید مترجمان نیست. اما به همان دلیلی که ذکر شد، وفاداری مفهومی به متن اصلی اصل و اساس قرار گرفته است. سعی شده است برخی از این کمبودها و ضعف‌های ترجمه‌ای در نکته‌های حاشیه کتاب مطرح شود تا اگر خواستید متنی را ترجمه کنید با حد و حدود اختیارات مترجم هم آشنا شوید. گاهی این خطاهای ادبی، و نه مفهومی، عمدی بوده است که به این موردها هم اشاره شد.

(۸) تا حد ممکن سعی شد از آموزش تصویری هم غفلت نشود. معادل فارسی بسیاری از واژه‌های مربوط به تصویر سایت‌ها و برخی از ناشران و نمونه‌های دیگر در کنار واژه انگلیسی آن آمده است. این نمونه‌ها برای آشنایی با واژه‌های پرکاربرد برخی از پایگاه‌ها و سایت‌ها و مکمل متن محسوب می‌شود.

(۹) همراه کردن کتاب راهنما با متن اصلی به این دلیل بود که تا هم از سو استفاده‌های احتمالی افراد سودجو جلوگیری شود و هم کیفیت ترجمه تا حد ممکن تضمین شود. گاه حل المسائل این گونه کتاب‌ها پرفروش‌تر از اصل کتاب می‌شود. چرا که حاوی اصل کتاب نیز می‌باشد و دیگر کسی به کتاب نویسنده و ناشر اصلی آن مراجعه نمی‌کند؟! به همین دلیل هم این کتاب را با راهنمای آن همراه کردیم که حاوی ترجمه کامل متن و تمرین و همینطور پاسخ تمرین‌ها است.

(۱۰) تا حد ممکن سعی شد به جنبه‌های خودآموزی کتاب هم توجه شود تا همه افراد علاقمند بتوانند زبان انگلیسی و ترجمه آن به فارسی را تمرین کنند. یکی از اهداف راهنمای آموزشی هم تسهیل خودآموزی است.

(۱۱) به طور کلی پیشنهاد می‌شود ابتدا خودتان متن‌ها را ترجمه و تمرین‌ها

را حل کنید و تنها برای کنترل نهایی و برای مقایسه به راهنما مراجعه نمایید. راهنمای آموزشی به هیچ وجه از نقش برجسته مدرس در آموزش محتوای کتاب، به خصوص برای هدایت دانشجو و آموزش تکمیلی آن کم نمی کند. برای اطلاعات بیشتر به خصوص از نظر محتوایی توصیه می شود که به مدرس درس مراجعه کنید.

۱۳) رویکرد رایج برای آموزش واژه ها این است که واژه های دشوار در ابتدای هر درس ذکر شود. اما به دلیل ترجمه کامل واژه های متن و تمرین ها، آن را در ابتدای درس حذف کردیم. اما همین واژه ها در متن با حروف سیاه، برجسته شد و تا حد ممکن از تصویر برای درک بهتر آن استفاده شد. معادل و گاه تعریف انگلیسی بسیاری از واژه ها نیز در حاشیه هر صفحه آمده است. همین واژه ها نیز در متن کتاب سیاه تر تایپ شد و تا حد ممکن نیز سعی شد معادل یا تعریف آن در خط روبروی آن آورده شود. گاه متضاد برخی از واژه ها در کنار علامت نامساوی ذکر شده است. در هر حال در جلد اول سعی شد تا بسیاری از واژه های پرکاربردتر از جمله و بخصوص اصطلاحات مرتبط با رایانه، پایگاه های اطلاعاتی، اینترنت و مانند آن پوشش داده شود که کتابداران برای جستجو و بازیابی اطلاعات و همین طور تکالیف کلاسی و کار روزانه بیشتر به آنها نیاز دارند.

۱۴) هر درس به گونه ای طراحی شد که برای آموزش آن به دو جلسه نیاز باشد و ۸ درس در ۱۶ جلسه تمام شود.

بیشتر متن های انگلیسی از کتاب ها و سایت های متعددی انتخاب و سپس متناسب با نیاز کم و زیاد شد. مثال ها و تمرین ها نیز تا حد ممکن از متون معتبر انگلیسی انتخاب شدند. اما موردهای زیادی نیز توسط مولفان نوشته و اضافه شد تا ضعف های احتمالی برطرف شود. برای معادل انگلیسی و توصیف واژه ها نیز از همین راهبرد استفاده شد.

بهتر بود عنوان این درس در رشته کتابداری «زبان تخصصی انگلیسی: برای دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی» انتخاب می شد. قرار شده بود که عنوان این کتاب هم همین باشد. اما پیشنهاد ناشر این شد که عنوان انگلیسی بر اساس سلیقه و نظر نویسندگان و عنوان فارسی را خودش انتخاب کند، و چیزی شد که شما می بینید: ناشر به عنوان رسمی وزارت علوم رای داد تا نه سیخ بسوزد و نه کباب و بین این دو آشتی باشد.

اگر چه تلاش بسیاری شده است تا کتابی کامل و کم نقص باشد اما این یکی را نسخه آزمایشی می دانیم. منتظر نقد و انتقاد و پیشنهاد شما برای ویرایش بعدی هستیم. جلد ۲ و ۳ آن هم در راه است.

حمید محسنی

Mohseni@ketabdar.org